

Araştırma Makale

Türk Eğitim Sisteminde Denetim Sürecinin Yapısal Dönüşümü

Structural Transformation of The Supervision Process in The Turkish Education System

Bahar YAKUT ÖZEK Dr, MEB, Ankara, Türkiye, yakutbah@gmail.com https://orcid.org/0000-0001-7699-8741	Cansu KARACA AKARSU Dr, MEB, Ankara, Türkiye, cansu.karacaakarsu@bahcesehir.k12.tr https://orcid.org/0000-0001-5700-7877
---	--

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
13.07.2023	26.02.2024

Öz

Bu çalışmada, eğitim denetimi alanında yapılan yapısal değişiklikler analiz edilerek, mevcut durumun ortaya konulması ve yasal düzenlemelerle hayata geçirilen değişiklikler hususunda eleştirilen konular üzerine öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır. Türk Eğitim Sisteminin denetim yapısında 2011, 2014, 2016, 2017, 2018 ve sonrası yıllarda eğitim denetimi ile ilgili yasal düzenlemelerle gerçekleşen dönüşümü incelemeyi amaçlayan bu araştırma nitel bir araştırmadır. Araştırma, doküman tarama modelinde tasarlanmış, verilerin toplanması ve analizi bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir. Araştırmada bu kapsamda, birincil kaynaklara ulaşılmaya gayret edilmiş, 2011-2022 yılları arasında eğitim denetimi ile ilgili yasal mevzuat, yönetmelikler, kanun ve kanun hükmünde kararname, yönergeler taranmış ve karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda son on yılda yapılan sayısız düzenlemeye rağmen düzenlemelerin biçimsel boyutta kaldığı, eğitim denetiminin işlevselliğini artırmaya yönelik düzenlemelerin gerçekleşmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: eğitim denetimi, eğitimde denetim sistemi, eğitim müfettişi, maarif müfettişi

Abstract

In this study, it is aimed to analyze the structural changes made in the field of educational supervision, in order to reveal the current situation and to develop suggestions in line with the criticized issues regarding the changes implemented by legal regulations. This research, which aims to examine the transformation in the supervision structure of the Turkish Education System with the legal regulations regarding education supervision in 2011, 2014, 2016, 2017, 2018 and the following years, is a qualitative research and the collection and analysis of data was designed in the document scanning model. In line with the research, it was tried to reach the primary sources, legislation, regulations, laws and decree-laws, directives related to educational supervision between the years 2011-2022 were scanned and analyzed comparatively. As a result of the research, it was concluded that despite the numerous regulations made in the last ten years, the regulations remained in the formal dimension and the regulations aimed at increasing the functionality of the educational supervision did not take place.

Keywords: educational supervision, control system in education, education inspector, education superintendent

Giriş

Okullarda daha nitelikli eğitim verme, şeffaf ve hesap verebilir olma, nitelikli insan kaynağı yetiştirme gibi beklentiler eğitim sisteminde denetimin önemini güçlendirmektedir (Kurum & Çınkır, 2017; Özen & Hendekçi, 2016). Denetim yönetim sürecinin ve okul sisteminin bir ögesidir. Önceden kararlaştırılmış eğitim ve öğretim amaçlarının gerçekleşme derecesini tespit eder. Önleyici ve düzenleyici bir misyon edinir ki bu da eğitimde uyumu sağlamanın önemli koşullarından biridir (Bursalıoğlu, 2011).

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Yakut Özek, B.& Karaca Akarsu, C., 2024, Türk Eğitim Sisteminde Denetim Sürecinin Yapısal Dönüşümü, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 59(1), 455-467.

Türkiye’de tarihsel süreçte eğitim denetimine yüklenen anlamlarda önemli değişimler olmuş ve yeniden yapılandırmaya gidilmiştir (Memduhoğlu, 2012). Türkiye’de denetim sistemi Fransa denetim sisteminden esinlenmiş, teftiş kurulları esasına dayalı bir sistem olarak temellendirilmiştir (Demirkasımoğlu, 2011). Günümüze kadar uzanan bu köklü teftiş kurulları, Tanzimat döneminde bakanlık tipi örgütlerin ortaya çıkışıyla birlikte ihtiyaçtan doğmuştur (Yıldız, 2014). İlk teftiş görevi, 1846’da muinler tarafından yapılmış, misyonu öğretmenlere yardım ve rehberlik etmek olmuştur (Buluç, 1997). Bu bağlamda teftişin, rehberlik misyonuyla ilk Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kullanıldığı görülmüştür (Küçükyavaş, 2014).

Eğitim denetiminin ilk amacının rehberlik etme olduğu uygulamaları tarihsel olarak görülse de zamanla, eğitimciyi belli görevlerle sınırlandıran ve hata yapma ihtimallerini en aza indirmeleri için ‘teftiş’ eden ve teftişiyle yönlendiren bir anlayış hakim olmuştur. Günümüzde ise eğitim denetimi, teftiş eden konumundan tekrar ‘rehberlik etme’ işlevine geçiş yapmış, bu anlayışla eğitim öğretim sürecini geliştirme misyonunu edinmiştir. Dahası bu anlayış ile okul ve okul personelinin kendilerini, grup dinamiği ve işbirliği içinde değerlendirmeleri de mümkündür (Memduhoğlu, 2012).

Kuram bazında ise eğitim denetiminin yolculuğu altı evreye ayrılmaktadır. Bu evreler birbirinden bağımsız değildir, her evre etkisini bir sonraki evrede devam ettirmektedir (Beycioğlu ve Dönmez, 2009): (i) ‘Pozitivizm Öncesi Dönem (1600-1920)’ de denetim yönetsel teftiş rolünü üstlenmekte, bu kapsamda okulların ve dini eğitim veren kilise ya da mekteplerin teftişini genellikle seçilmiş yurttaş komiteleri veya din adamları yapmaktaydı. Denetimin işlevi okullara fiziksel olarak nasıl bakıldığı, öğretmenlerin din eğitimi nasıl ve ne ölçüde verdiği, dahası öğrencilere yönelik disiplin tutumlarının nasıl olduğunu kontrol etmeye ve öğretmenlerin hatalarını belirlemeye odaklıdır. (ii) ‘Bilimsel Yönetim Dönemi (1920-1930)’ mantıksal pozitivizmden etkilenen yönetim anlayışını ölçüt almıştır. Bu dönemde, denetim ‘hata yapılmaması’ ve ‘kurumsal verimliliğin artırılması’ temelli yürütülmektedir. Dahası teftiş, ani baskınlar yapılarak, yöneticinin hatalarını yakalama amaçlı yapılan bir memuriyet olarak görülmüştür. (iii) ‘İnsan İlişkileri Dönemi (1930-1950)’nde hakim olan bilimsel yönetim anlayışına, insan ilişkileri de eklenmiştir. İnsan faktörünün değerlerden ve insani olgulardan uzak bir şekilde örgütün verimliliği ölçüt alınarak sadece makine gibi işlevinin teftiş edildiği denetim sisteminin sığılığı üzerine karara varılmıştır. Bu noktadan sonra öğretmenin demokratik-işbirlikçi bir rolle eğitime katılması ölçüt alınmıştır.

Beycioğlu ve Dönmez (2009)’e göre, (iv) ‘Kuram Hareketi Dönemi (1950-1970)’ İkinci Dünya Savaşı’ndan sonraki dönem olup, dünyadaki her şeyin değişimler yaşadığı yıllardır. Bu yıllarda denetim işbirlikçi özelliğini devam ettirirken, denetmen de değişim aracı rolünü üstlenmiştir. Bu bağlamda müfettişlerin görevi, öğretmenleri işbaşında yetiştirmek, mesleğe ve değişimlere uyumlarını sağlamak ve rehberlik etmektir. (v) ‘Klinik Denetim Dönemi (1970-1980)’nde öğretimin denetimine ağırlık verilmiştir. Bu dönemde eğitim denetmeni ile öğretmen işbirliği içerisinde, sınıfı klinik bir ortam olarak ele almış, değerlendirmede bulunmuş ve üzerinde çalışmışlardır. Fakat denetmene rehberlik işlevinin yanı sıra inceleme ve soruşturma işlevinin de yüklenmesi denetmenin işbirliği halinde çalışmasını engellemektedir. (vi) ‘Post Modern/Eleştirel Dönem (1980’lerden günümüze)’ ise mevcut statükonun sorgulandığı, değişimlerin yaşandığı bir dönem olup denetmenler değişim liderleri olarak görülmektedir. Gulick’in Gelişimsel Denetimi daha kabul gören bir yaklaşım olup, son zamanlarda çıkan yönetmeliklerle de denetimin inceleme, araştırma, soruşturma rollerinin yanı sıra gelişimsel rehberlik rolünün de olduğu vurgulanmış fakat bu işlev yönetmeliklerde kalarak uygulamaya dönüşmemiştir.

Eğitimde yapısal reformların başladığı 2010 sonrası dönemde eğitim denetimi alanına yönelik de yapısal değişiklikler yapılmış, denetim birimi olarak 1922’de kurulan Teftiş Kurulu Başkanlığı 2011’de Rehberlik ve Denetim Başkanlığı’na dönüşmüştür. Yapılan değişikliklere ek olarak 2014’de Bakanlık ve Taşra denetçileri Maarif Müfettişi adı altında tek bir havuzda toplanmış, müfettişlerin öğretmen denetim rolü okul yöneticilerine aktarılmıştır. 2016’da kurum birçok değişikliklerle beraber tekrar “Teftiş Kurulu Başkanlığı” adını almıştır. 2017’de yayınlanan yönetmelikte ise müfettiş alım usulleri, sınav kuralları ve kontenjanlar ile ilgili değişiklikler yapılmıştır. 2018’de meydana gelen değişimlerde de Teftiş Kurulu Başkanlığı’nın bağlı olduğu birim ve müfettişlerin ünversal, görevsel usul ve esaslarında çeşitli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma da eğitim denetimi alanında yapılan yapısal değişiklikleri analiz ederek, genel görünümü ortaya çıkarmayı ve mevcut duruma ilişkin önerilerde bulunmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Türk Eğitim Sisteminin denetim yapısında 2011, 2014, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında gerçekleşen değişimi ve denetim sistemindeki yapısal dönüşümü bir bütün halinde inceleyerek önerilerde bulunmayı amaçlayan bu araştırma nitel bir araştırmadır. Araştırmanın yöntemi doküman tarama modelinde tasarlanmış, verilerin toplanması ve analizi bu bağlamda gerçekleştirilmiştir. Doküman tarama modelinde, araştırılmak istenen konu ile ilgili bilgi içeren yazılı materyaller taranır ve analiz edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yazılı materyallerin taranması ile elde edilen bilgiler anlaşılma çabısı, özetlenir, analiz edilir, bilgi araştırmacı tarafından metin madencisi gibi işlenir (Bose, 2018; Manning, Raghavan ve Schütze, 2008). Doküman analizi yapılırken ise şu basamaklar kullanılmıştır: (1) Veri Toplama: Konu ile ilgili araştırmalar, raporlar, elektronik belgeler vb. kaynaklar toplanmıştır. (2) Veri Ön İşleme: Ulaşılan veriler, araştırma bağlamında değerlendirilmek üzere ayıklanmış ve düzenlenmiştir. (3) Bilgilerin Analizi: Elde edilen veriler, araştırma bağlamında analiz edilmiş, çıkarımlarda bulunulmuştur. (4) Sonuçların Yorumlanması ve Raporlama: Analiz ile elde edilen bilgiler yorumlanmış, çıkarımlar ile ilgili anlamlı görümler raporlaştırılmıştır.

Bulgular

Araştırmada ulaşılan bilgilerin analiz edilmesi sonucunda eğitimde denetim süreci ile ilgili 2011, 2014, 2016, 2017 ve 2018 yıllarında çeşitli değişiklikler yapıldığı görülmüştür. Bu değişiklikler ilgili başlık atında ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

2011 Yılında Eğitim Denetimi ile İlgili Yapılan Değişiklikler

Bakanlık Denetim Sisteminde 2011 yılında yayınlanan ‘652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK)’ ile köklü değişimler olmuş, Milli Eğitim Bakanlığı da bu değişim sürecinden etkilenmiştir. Bu KHK ile kuruluşu 1850’lere kadar uzanan, doğrudan kurumsal düzende bakanlığa bağlı olan ‘Milli Eğitim Teftiş Kurulu Başkanlığı’ kaldırılmış yerine müsteşar yardımcısına bağlı olan ‘Rehberlik ve Denetim Başkanlığı’ kurulmuştur. Bununla birlikte, geleneksel teftiş anlayışı yerini teftişte rehberliğin ön plana çıktığı denetimsel anlayışa bırakmıştır ve teftişin kurumsal düzendeki sıralaması en tepe noktadan aşağıya çekilmiştir (Uluğ, 2012). KHK’nın yürürlüğe girmesiyle ‘Eğitim Müfettişi’ ve ‘Eğitim Müfettiş Yardımcısı’ kadrosunda bulunanlar, ‘İl Eğitim Denetmeni’ ve ‘İl Eğitim Denetmen Yardımcısı’ kadrolarına bulundukları kadro dereceleri ve hakları saklı tutularak geçirilmiştir. ‘Eğitim Müfettişi’ ve ‘Eğitim Müfettiş Yardımcısı’ olarak görev yaptıkları süreler, ‘İl Eğitim Denetmeni’ ve ‘İl Eğitim Denetmen Yardımcısı’ olarak geçirilmiş olarak değiştirilmiştir.

Ayrıca 652 sayılı KHK’da ‘Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı Başmüfettiş, Müfettiş ve Müfettiş Yardımcısı kadrolarında bulunanlar, Rehberlik ve Denetim Başkanlığında ilgisine göre Millî Eğitim Başdenetçisi, Denetçisi ve Denetçi Yardımcısı kadrolarına başka bir işleme gerek kalmaksızın bulundukları kadro dereceleriyle atanmış sayılır. Bunların Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığında Başmüfettiş, Müfettiş ve Müfettiş Yardımcısı kadrolarında geçirdikleri süreler Rehberlik ve Denetim Başkanlığında Başdenetçi, Denetçi ve Denetçi Yardımcısı olarak geçmiş sayılır.’ ibaresiyle de birçok kadro yine haklarının korunmasıyla isim değişikliğine uğramıştır. Tablo 1’de 14 Şubat 2014 tarihinde 652 sayılı KHK ile değişen unvanlar belirtilmiştir.

Tablo 1. 14 Şubat 2014 Tarihinde 652 Sayılı KHK ile Değişen Unvanlar

Yıllar	2011 KHK öncesi	2011 KHK sonrası
Kadro Unvanları	Başmüfettiş	Başdenetçi
	Müfettiş	Denetçi
	Müfettiş Yardımcısı	Denetçi Yardımcısı
	Eğitim Müfettişi	İl Eğitim Denetmeni
	Eğitim Müfettiş Yardımcısı	İl Eğitim Denetmen Yardımcısı

Tablo 1’de görüldüğü üzere TKB’yi oluşturan müfettişlik unvanı kaldırılmış, müfettişlikteki görülen unvan sıradüzeninin yerini ‘*başdenetçi, denetçi, denetçi yardımcısı, il eğitim denetmeni, il eğitim denetmen yardımcısı*’ unvanları almıştır. Bu değişimler ile birlikte kendine özgü bir kültür üzerine temellendirilen ve köklü bir yapı haline gelen müfettişlik sistemi, inşa ettiği kurumsal kültür ve rol yapısı ile ilgili niteliksel bir dönüşüme tabi tutulmaktadır. Böylelikle ‘*soruşturmacı*’ kimliği ile özdeşleşen müfettişlik unvanı tarih olmakta (Uluğ, 2012), sistemin ihtiyacına yönelik yeniden farklı bir forma evrilmektedir.

Rehberlik ve Denetim Başkanlığı’nda yalnızca kurum ve unvan değişikliği söz konusu değil, aynı zamanda görev ve işlev konusunda da dönüşüme gidilmiştir. Rehberlik ve Denetim Başkanlığı’nın görev tanımı içinde ‘*rehberlik*’ işlevi vurgulanmış, bunun yanında eğitimde teftiş yürürlükten kalkmıştır. Teftişin yerine rehberlikle beraber daha düzenleyici, önleyici disiplin anlayışı hakim olmuş, başka bir deyişle mentörlük işlevi yüklenmiştir.

Merkezde Rehberlik ve Denetim Başkanlığı’na bağlı yürütülen çalışmalar, her ilde kurulan ‘*Eğitim Denetmenleri Başkanlığı*’ ile yürütülmeye çalışılmıştır. Bu durum yerele yetki aktarımı yapılarak iki başlılığın azaltılması olarak yorumlanmaktadır (Öncü Yöneticiler, 2016). Fakat merkez ile il denetmenlerinin görevleri arasında belirgin sınırlar olmaması nedeniyle il denetmenlerinin görevleri de merkez denetmenlerin görevleri arasına girmekte, görev alanı karmaşıklığına neden olmaktadır. Benzer görev karmaşası Milli Eğitim Bakanlığı’nın denetsel yapısının bir birimi olan, MEB’in Stratejik Plan yapması ile görevi aktive edilen ‘*İç Denetim Birimleri Başkanlığı (5018 SK/63)*’dır. Bu birim de MEB’e bağlı kurumların Stratejik Planları doğrultusunda amaç ve hedeflere yönelik performans göstergelerinin ne oranda gerçekleşip gerçekleşmediğinin incelemesini ve rehberliğini yapmaktadır. Yeni kurulan ‘*Rehberlik ve Denetim Başkanlığı*’ ile bu birimin de işlevselliği örtüşmektedir, buna karşın bu birimler arasında görev ve işlevselliğe yönelik net sınırlar belirlenmemiştir.

MEB’de gerçekleşen bu denetsel yapılanma, eğitim denetmenlerine, öğretmen ve okul yöneticilerine rehberlik ve güdüleyici rol de vermekte dolayısıyla denetmenlerin iş yükünü de artırmaktadır. Denetim sisteminde yapı ve işleyiş bakımından iyileştirme gerçekleştireceği düşünülen revizyonlar aksine sorun ve tartışmaları da artırmıştır (Çiçek Sağlam ve Aydoğmuş, 2016). Bu tartışmalardan bir diğeri de denetsel yapılanmanın üç farklı yapı üzerinde eşgüdüksüz kurgulanmış olmasıdır. Denetim sisteminin üç yapı üzerinden sürdürülmeye çalışılması iç tutarlılığı sarsmakta, koordine olma kaygısıyla kurumsal etkililiği azaltmakta ve denetim bağlamındaki kurumsal enerjiyi sınırlandırmaktadır. Bu haliyle de denetim sistemindeki dönüşüm, bu dinamiklerle henüz tamamlanmamış görünmektedir (Uluğ, 2012).

2014 Yılında Eğitim Denetimi ile İlgili Yapılan Değişiklikler

2011 yılı 652 sayılı KHK ile ‘Teftiş Kuruluş Başkanlığı’ kaldırılarak, denetim sistemi ‘Rehberlik ve Denetim Başkanlığı’, ‘İç Denetim Birimleri Başkanlığı’ ve her ilde kurulan ‘İl Denetmenleri Başkanlığı’ olmak üzere üç sacayağına oturtulmuştur. Bu yapılanma organik bütünleşmeyi zayıflatmış; kurumlar arası eşgüdüm, görev çatışması, işbirliği ve sorumluluk binişmesi gibi sorunlara neden olmuştur (Kurum ve Çınkır, 2017). ‘14.03.2014 tarihli ve 6528 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’ ile denetim sisteminde gerçekleşen bir değişiklik ile tekrar denetim sistemindeki yapılanma revize edilmiş, MEB’de görev yapan bakanlık müfettişleri ile her ilde yer alan ‘Eğitim Denetmenleri Başkanlığı’nda yer alan eğitim denetmenleri, ‘*maarif müfettişi*’ unvanı ile tek çatı altında birleştirilmiştir.

Bakanlıkta uzun yıllar görev yapan bakanlık müfettişleri ile illerde taşrada görev yapan il eğitim denetmenlerinin *maarif müfettişi* unvanı ile aynı pozisyonda birleşmesi birçok tartışmayı beraberinde getirmiştir. Bakanlık müfettişliğinden *maarif müfettişliğine* geçen personelin aldıkları ücret farkı ödenerek özlük hakları korunmuştur. Buna karşın aynı unvanda aynı işi yapacak olan İl Eğitim Denetmenlerinin bakan müfettişlerinden düşük ücret alması ‘*eşit iş eşit ücret*’ tepkisinin oluşmasına neden olmuştur. Verilen tepkilere rağmen bu konuda herhangi bir iyileştirme açıklaması da yapılmamıştır.

652 sayılı KHK’nın 41. Maddesi gereği *Maarif müfettişi* olabilmek için öncelikle *Maarif müfettiş yardımcısı* olmak gerekmektedir. *Maarif müfettiş yardımcısı* olarak atanabilmek için ise ‘(i) En az dört yıllık lisans eğitimi veren eğitim, fen-edebiyat, hukuk, siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, iktisat, işletme, ilahiyat fakülteleri ile hizmet birimlerinin görev alanına giren ve yönetmelikle belirlenen

yükseköğretim kurumlarından veya bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurt içindeki veya yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezun olmak, (ii) Yapılacak yarışma sınavında başarılı olmak ve eğer öğretmene (iii) Öğretmenlikte sekiz yıl ve daha fazla hizmeti bulunanlar arasından ayrıca yapılacak yarışma sınavında başarılı olma' şartlarının sağlanması gereklidir.

Bu şartları sağlayarak atanan Maarif müfettiş yardımcısı '(iv) En az üç yıl fiilen çalışmak kaydıyla Maarif müfettişliği için yapılacak yeterlik sınavına girmeye hak kazanır. Sınavda başarılı olamayanlara veya sınava girmeye hak kazandığı hâlde geçerli mazereti olmaksızın sınav hakkını kullanmayanlara, bir yıl içinde ikinci kez sınav hakkı verilir. İkinci sınavda da başarı gösteremeyen veya sınav hakkını kullanmayanlar Maarif Müfettiş Yardımcısı unvanını kaybeder ve Bakanlıkta durumlarına uygun kadrolara atanırlar.' Dahası ihtiyaç duyulduğu takdirde de Rehberlik ve Denetim Başkanlığı'nda görevlendirilebilirler.

6528 sayılı kanunla gelen değişikliklerden bir diğeri ise maarif müfettişlerinin okullarda ders denetim yetkilerinin kaldırılması ve bu yetkinin okul müdürlerine aktarılmasıdır. İllerde denetim başkanlıklarının kurulmasından sonra alınan bu karar ile denetimin yerelleşme adına önemli bir aşama kaydettiği düşünülmektedir. Denetimi uygulama ortamındaki idari amirin yapması, öğretmenle uzun vadeli aynı ortamda bulunması sebebiyle performansı daha değerlendirebileceği düşünüldüğü gibi, tam tersi aynı ortamda bulunan idari amirin denetim değerlendirmesinde bulunmasının farklı sıkıntıları da doğuracağı düşüncesi de öngörüler arasındadır. Bunun yanı sıra okul müdürü ve öğretmenlerin isteği ve ihtiyaç olması haline, maarif müfettişleri de denetim yapabileceklerdir.

Sonuç olarak, Kurum ve Çınkır'ın (2017) yaptığı araştırmaya göre denetimde yaşanan bu birleşmeden, İl Eğitim Denetmenleri memnun olduklarını ifade ederken MEB Bakanlık Müfettişleri bu birleşmeden memnun olmadıklarını dile getirmişlerdir. MEB Bakanlık müfettişleri bu birleşmedeki memnuniyetsizliklerini, yaptıkları işin niteliğinin düşmesi ve statü kaybı yaşamaları ile gerekçelendirmişlerdir. Buna karşın İl Eğitim Denetmenleri birleşmeden memnun olmalarının yanı sıra maaşlarının ve yolluklarının iyileştirilmesi ve maarif müfettişleri ile de eşitlik sağlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Kazanılmış hakların, tarafların isteği ve onayı alınmaksızın dönüştürülmesi, şekil değiştirmesi çalışanlarda motivasyonun düşmesine, mesleki tükenmişliğe ve tek çatı altında kendi rızaları olmadan birleştirilen bu grupların arasındaki iş barışının bozulmasına neden olduğu da ulaşılan sonuçlar arasındadır.

2016 Yılında Eğitim Denetimi ile İlgili Yapılan Değişiklikler

16.03.2016 tarihinde 'Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Denetim Başkanlığı' ile 'Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği' aynı yıl 02.12.2016 tarih ve 6764 Sayılı Kanun düzenlemeleriyle, MEB'in eğitim denetimi yapısında bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikleri daha doğru yorumlayabilmek için bir önceki değişikliğin yasal dayanağı olan '6528 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun' ile meydana gelen yenilikleri değerlendirmek, konunun bütünlüğünü sağlayacaktır.

Cumhuriyet dönemindeki Türk Eğitim Sisteminin denetim yapılanması incelendiğinde, bakanlık ve vilayetler düzeyinde örgütlenmiş ikili bir denetimin yapısından söz etmek mümkündür (Kurum ve Çınkır, 2017). Alan yazında ikili yapılanmadan kaynaklanan sorunları tartışan çalışmalarda (Akbaba, Altun ve Memişoğlu, 2008; Bilir, 2014; Memduhoğlu, 2012 ve Yalçınkaya, 1990) mevcut sorunların çözümü için öncelikle denetim faaliyetinin ikili yerine tek bir yapı tarafından yürütülmesinin önemi vurgulanmaktadır. Bu sorunlara örnek olarak bakanlık merkezinde görev yapan milli eğitim denetçileri ve illerde görev yapan il eğitim denetçileri arasında iş birliği, eşgüdüm, birlik beraberlik problemlerinin yanı sıra özlük haklarının farklılıklarından kaynaklanan sorunlar da saptanmıştır (Badavan, 2016; Kurum ve Çınkır, 2017; Tonbul ve Baysülen, 2017). 2014 yılına kadar devam eden denetimin ikili yapısı aynı yıl çıkarılan 6528 sayılı Kanun ile yapısal olarak birleştirilmiş; bakanlık merkezindeki ve illerdeki denetçiler maarif müfettişi adını almışlardır. Bu birleşmenin bakanlık merkez teşkilatında değil de il milli eğitim müdürlükleri bünyesinde il genelinde gerçekleşmesi yeni tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Kurum ve Çınkır (2017) çalışmalarında bu düzenlemenin milli eğitim denetçilerinde statü kaybı fikri, il eğitim denetçilerinde ise özlük haklarının iyileştirilmemesinden duyulan memnuniyetsizlikler kaynaklı tartışmaların gerçekleştiği sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla bahsi edilen

bu birleşmenin mevcut denetim sistemini daha işlevsel, daha nitelikli hale getirmek gibi birsonucu olmadığını söylemek mümkündür.

2014 yılındaki düzenleme ile öğretmenlerin ders denetimleri okul müdürlerine verilmiş ve denetçiler eğitim-öğretimin gerçekleştiği dersliklerden uzaklaştırılıp denetim kurum denetimi ile sınırlandırılmıştır. Denetçiler tarafından gerçekleştirilen ders denetimlerinin yeterince etkili olmadığını ortaya koyan, ders denetiminin okul müdürlerine bırakılmasını öneren araştırmalar ile birlikte (Konan, Aslan, Bozanoğlu ve Çetin, 2016b; Korkmaz ve Özdoğan, 2005; Tütüncü, 2021) birçok çalışma kapsamında ortaya çıkan bulgular doğrultusunda da öğretmenler, okul müdürleri ve denetçiler ders denetiminin okul müdürlerine bırakılmasını doğru bulmamaktadır (Altun, Şanlı ve Tan, 2015; Aydın, 2018; Kılıç, 2013; Konan, Aslan, Bozanoğlu ve Çetin, 2016a; Kurum ve Çinkır, 2017; Tonbul ve Baysulen, 2017; Uluğ, 2019; Yeşil ve Kış, 2015). Bu duruma sebep olarak, ders denetiminin her bir branşa göre ve denetimin doğası gereği bu alanda uzmanlaşmayı gerektiren bir yapısının olması, okul yöneticilerinin ders denetimi ile ilgili ayrı bir eğitimlerinin olmaması ayrıca ders denetiminin aynı kurumda birlikte çalışan kişilerce objektif yapılamayacağı, okullar arasında karşılaştırma yapılamayacağı ve iyi örneklerin diğer okullara taşınamayacağı gibi durumlar gösterilmektedir (Altun, Şanlı ve Tan, 2015; Konan, Aslan, Bozanoğlu ve Çetin, 2016a; Kurum ve Çinkır, 2017; Tonbul ve Baysulen, 2017).

2016 yılında eğitim denetiminin yapısında önemli değişikliklerin yapıldığını söylemek mümkündür. İlgili Yönetmelik ve Kanun değerlendirildiğinde denetim sisteminde yapılan yasal düzenlemeler şu şekilde özetlenebilir:

İlk olarak, denetim biriminin ‘Rehberlik ve Denetim Başkanlığı’ adı 1922 yılı ile 2011 yılı arasındaki adı olan ‘Teftiş Kurulu Başkanlığı’ olarak değiştirilmiştir. Teftiş Kurulu 1922’de kurulmuştur. Bu tarihten 2011 yılına dek denetim biriminin adı iken, 2011’deki değişiklikle Rehberlik ve Denetim Başkanlığı, 2016’da ise 6764 sayılı Kanun ile yeniden Teftiş Kurulu Başkanlığı şeklinde değiştirilmiştir. Denetimi gerçekleştiren uzmanların unvanları yıllar içinde mekatib-i muin, müfettiş, denetçi, nihai olarak 2016 yılında da bakanlık maarif müfettişi olmuştur. Bu değişikliği denetimin rehber olma, yol gösterme özelliğinden çok yeniden denetleme, teftiş etme, değerlendirme özelliğinin öne çıkarılması olarak yorumlamak mümkündür ancak ders denetim görevi okul müdüründe bırakılmıştır.

2016 yılındaki düzenlemelerle maarif müfettişi ve maarif müfettiş yardımcılarının atanmalarına dair hususlarda bazı değişiklikler yapılmıştır. Örneğin maarif müfettişleri başkanlığın oluşumu ile ilgili maddede üç yüze kadar müfettişin görevlendirilebileceği ve atamaların Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğüne yapılması karara bağlanmıştır. Önceki yönetmelikte görevlendirilebilecek müfettiş sayısı 100 iken, müfettişlerin atamalarının Ankara Maarif Müfettişleri Başkanlığına yapılması düzenlemesi bulunmaktaydı. Her iki yönetmelik karşılaştırıldığında müfettiş yardımcılığına başvuru koşullarının, yarışma yazılı sınav konuları ve puan ağırlıklarının, yarışma sözlü sınav konuları ve puan aralıklarının değişmediğini görmek mümkündür. Müfettiş yardımcılarının yetiştirilmesi süreci ile ilgili olarak bir önceki yönetmelikte daha detaylı tanımlanan müfettiş yetiştirme sürecinin, 2016 yönetmeliğinde daha genel ifadelerle tanımlandığını söylemek mümkündür. Bunun yanı sıra müfettişliğe atama, yeniden atanma ve müfettişlerin yer değiştirmelerine ilişkin biçimsel düzenlemeler yer almaktadır. Bakanlık maarif müfettiş yardımcılığı kadrosuyla atanabilmek için gereken şartlarda bir değişiklik yapılmamıştır. Eğitim fakülteleri mezunu olmak yerine iktisat, işletme, hukuk gibi farklı disiplinlerden mezun kişilerin de maarif müfettiş yardımcısı olarak atanabilme durumları devam etmektedir. Bu durumda Milli Eğitim Bakanlığının, eğitim uzmanı olmayan kişilerce denetlenebileceği gerçeğinden söz etmek mümkündür. Personele ilişkin geçiş hükümleri başlıklı geçici maddede bakanlık yapısında şube müdürü ve üstü kadrolarda çalışmakta olan milli eğitim uzmanı ile uzman yardımcılardan yabancı dil ve tez şartını karşılayanlar arasından yapılacak mülakatla değerlendirileceği belirlenmiştir. Ayrıca yeni düzenleme ile İl milli eğitim müdürlükleri yapısında yer alan il maarif müfettişleri başkanlıkları kapatılmış, maarif müfettişlerinin il eğitim müdürüne bağlı olarak inceleme, araştırma ve rehberlik hizmetleri ile il müdürünün vereceği diğer görevleri yapacağı belirtilmiştir. Böylelikle illerde görev yapan maarif müfettişlerinin soruşturma ve denetim yetkileri ellerinden alınmıştır şeklinde yorumlanabilir (Öncü Okul Yöneticileri, 2016). Devamında maarif müfettişi ve müfettiş yardımcısı kadrolarının boşalması halinde bu kadroların iptal edilmiş sayılacağı maddesi ile zamanla illerdeki maarif müfettişi kadrolarının ortadan kaldırılacağı söylenebilir.

2017 Yılında Eğitim Denetimi ile İlgili Yapılan Değişiklikler

20 Ağustos 2017 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği yayımlanıp yürürlüğe girmiştir. Böylece adı bir önceki yıl kanun ile Teftiş Kurulu olarak değişen denetim biriminin yeni adı ilgili yönetmelikte de yer almıştır. Yönetmelikteki en önemli değişikliklerden biri bakanlık merkez teşkilatında en fazla 300'e kadar müfettiş görevlendirilme kadrosunun rehberlik, denetim, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerinin etkin ve daha verimli yürütülmesi için 750'ye çıkarılmasıdır. Bu kadronun 450'si müfettiş, 50'si başmüfettiş, 250'si müfettiş yardımcısı olarak belirlenmiştir. Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası (TEM-SEN) tarafından Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Milli Eğitim Bakanlığına iletilen dilekçe ile altmış binden fazla okul ve kurumu, bir milyondan fazla öğretmeni sayısı 18 milyonu geçen öğrencisi ile Milli Eğitim Sisteminde etkili ve verimli denetim hizmetinin sunulmasında Teftiş Kurulunun şimdiye dek 5.000 kişilik müfettiş ekibiyle dahi yetersiz kaldığı, mevcut sayının hayli hayli yetersiz kalacağı bu sebeple bakanlık maarif müfettişliği için 1.700 kişilik kadro ayrılması talep edilmiştir (TEMSSEN, 2017).

Teftiş Kurulu Yönetmeliğindeki bir başka yenilik genel müdür ve üstü görevde bulunan veya bulunmuş olan kişilerden *'denetim elemanı'* unvanına sahip olanların teftiş kurulu başkanı olarak atanmasına olanak tanınmış olmasıdır. Önceki yönetmelikte de yer alan Başbakanlık müfettişleri ile daha önce Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı ve Başbakanlık Müfettişliği görevinde bulunmuş olan kişilerin teftiş kurulu başkanı olarak atanmasına ilişkin düzenlemede bir değişiklik yapılmamıştır.

Yönetmeliğin Birinci Bölümündeki Tanımlar kısmında bir önceki yönetmelikte yer alan tanımlardan, Bölge Hizmeti, Grup Sorumlusu, Hizmet Bölgesi, Hizmet Puanı, Hizmet Süresi ve Rehber Müfettiş tanımı yer almamıştır. Böylelikle maarif müfettişlerinin ve müfettiş yardımcılarının zorunlu olarak çalışmaları gereken bölgeler ve çalışma süreleri ayrımının ortadan kalktığı sonucuna varılabilir. Çalışma merkezi olarak gerekli görülen illerde Başkanlığa bağlı olarak kurulan merkezler, olarak tanımlanmıştır. Teftiş Kurulunun görev merkezi Ankara olduğu, ancak gerekli görülen illerde Bakan onayı ile çalışma merkezlerinin kurulabileceği ve aynı usulle kaldırılabilceğini, çalışma merkezlerinde merkezi koordinasyondan sorumlu bir müfettiş bulundurulacağı ibaresi yer almaktadır.

Yönetmeliğin üçüncü bölümü olan sınav kurulları ve yarışma sınavı olan bölümünde Sınav Kurulunun üye sayısı üç veya daha üstü tek sayıda üyeden oluşabileceği yeniliği yer almaktadır. Önceki yönetmelikte bu sayı üç idi. Sınav Kurulunun sekretarya işlemleri İnsan Kaynakları Genel Müdürlüğünce yürütülür ibaresi ilgili Başkanlıkça yürütülür şeklinde değiştirilmiştir. Yarışma sınavının yazılı ve sözlü olmak üzere iki bölümden oluşması değişmemiştir ancak yarışma sınavının ilk başvuru tarihinden otuz gün önce duyurulması şartı on beş gün öncesine dönüştürülmüştür. Yazılı sınav konuları ise ilk defa bu yönetmelikle öğretmenlikte sekiz yıl hizmeti bulunan bakanlık mensupları ile üniversitelerin hukuk, siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, iktisat, işletme, ilahiyat fakülteleri veya bunlara denkliği YÖK tarafından kabul edilen yurt içindeki veya yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından mezunlar ile için ayrıştırılmıştır. Aynı göreve seçilecek kişiler için farklı sınavların yapılması bu sınavların güvenilirliğini, kişilerin sıralanabilme şartlarını tartışmalı duruma getirebilir. Bir önceki yönetmelikte yer almayan başka bir madde ise öğretmenlik dışındaki alan başvurularında gerekli görülen durumlarda KPSS Puanının yazılı sınav yerine geçebileceği maddesidir.

2018 Yılı ve Sonrasında Eğitim Denetimi ile İlgili Yapılan Değişiklikler

2018 yılında, hükümet sisteminin değişmesiyle birlikte Teftiş Kurulu Başkanlığı Milli Eğitim Bakanlığı'nın ardından Cumhurbaşkanlığına bağlanmıştır. 2021 yılında ise Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile yeniden İl milli eğitim müdürlüklerinde yeniden eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı görevlendirileceği, müfettişlerin tanımlı görevlerinin arasında yeniden teftiş ve soruşturmanın yer aldığı düzenlemeler yapılmıştır. Aynı yıl il milli eğitim müdürlüklerinde görev alan maarif müfettişi unvanı, eğitim müfettişi; Bakanlık maarif müfettişi unvanı, Bakanlık müfettişi olarak değiştirilmiştir (MEB, 2022).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Mevcut eğitim sistemi içinde öğretmenlerin mesleki gelişimlerini ve performanslarını artıracak, öğretmenliğin uzmanlık ve beceri kadar kendini yenilemesi gerektiği gibi bir yaklaşımla güncel sorunları ve çözümler konusunda beceri kazanmalarına destek olucu bir mekanizmanın bulunmadığı,

hizmet içi eğitim etkinliklerinin de bu ihtiyaca cevap vermekten uzak olduğuna dair bulgular sunan araştırmalar mevcuttur (Akşit, 2006; Aslanargun ve Tarku, 2014; Badavan, 2016; Kayıkçı ve Kuralay, 2011; Konan vd., 2016b; Özdemir, Ozan ve Akgün, 2011). Yasal mevzuatla öğretmenlere rehberlik hizmetlerinin sunulması ve mesleki gelişimlerinin desteklenmesi hususunda eğitim müfettişleri yetkilendirilmiştir. Oysa öğretmenlerin, müfettişlerin denetimleri esnasında sadece eksik ya da hata aramaya odaklandıkları, yapıcı, yol gösterici tavırlar göstermedikleri, denetim ve değerlendirme için sürenin çok kısa olduğu şeklinde görüş belirttikleri çalışmalar (Akşit, 2006; Aslanargun ve Tarku, 2014; Kayıkçı ve Kuralay, 2011; Konan vd., 2016b; Özdemir, Ozan ve Akgün, 2011) öğretmenlerin teftişten ya da müfettişlerden beklentilerinin karşılanmadığı sonucunu desteklemektedir.

2010 yılından günümüze dek farklı yasal düzenlemelerle denetim sistemine dair öğelerin sürekli değişmekte olduğu ancak tartışmaların ve itirazların devam ediyor olması, denetimin niteliğini iyileştirmek amacıyla yapılan değişikliklerin çoğunlukla biçimsel düzeyde kalmasıyla (Kurum ve Çınkır, 2017) açıklanabilir. Aydın'a göre (2018) eğitimde fırsat ve olanak eşitsizliğinin, okullar arası eğitim kalitesi farkının bir uçurum kadar derinleştiği ülkemizde, aynı eğitim kurumu içinde dahi öğretmenlerin niteliğinden ya da motivasyonlarından kaynaklanan anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu durumda eğitim-öğretimin niteliğinde bir standarttan bahsetmek bu haliyle güçtür. Oysa standartların her bir okulda, her bir öğretmen tarafından eksiksiz şekilde uygulanmasında sistematik bir teftiş ve müfettişlerin işlevi çok önemlidir. Ancak son yıllarda teftiş sistemiyle ilgili tartışmaların ve yapılan düzenlemelerin niteliğine bakıldığında; eğitim-öğretim faaliyetlerinin niteliğin artırılmasına, bu durumun uluslararası sınav çıktılarıyla birlikte değerlendirilmesine, öğretmen motivasyonunun ve performansının nasıl iyileştirileceğine odaklanmak yerine, yetkisel ve görev alanlarındaki değişikliklere, müfettiş statüsü ve unvanlarına bir de müfettişlerin örgütlenme biçimine odaklanıldığı yorumu yapılabilir (MEB, 2016a, 2016b, 2016c, 2016d, MEB, 2017). 2010 yılından 2016 yılına dek mevzuatla yetkileri sürekli artırılan il milli eğitim müdürlüklerindeki müfettişler, 2016 yılında çıkartılan 6764 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle bir müfettişin sahip olduğu en önemli yetkiler olan teftiş ve soruşturma işlevlerini yitirmişlerdir. Bu durum ancak 2021 yılındaki yasal düzenleme ile giderilmiştir. (MEB, 2016a, 2016b, 2016c, 2016d; MEB, 2022).

Mevcut yasal düzenlemeler ile bakanlık müfettişleri ve eğitim müfettişleri için toplam 750 kadro ön görülmüştür. Türkiye genelindeki on binlerce okul, bir milyonu aşkın öğretmen okulların ve örgün ya da yaygın diğer eğitim kurumlarının çeşitliliği de dikkate alındığında bu sayının rehberlik, geliştirme ayrıca teftiş, inceleme ve soruşturma çalışmaları için yeterli olamayacağı açıktır. Okullar sistemli olarak denetlenemeyeceği için birçok sorun ve usulsüzlükler baş gösterecektir. Aydın (2018) bu duruma Nitelikli biçimde denetlemeyen sistemlerin bir tür kendini yok etme girişiminde bulunduğunu en geç iki yılda bir, tüm okulların ve öğretmenlerin muhakkak denetlenmeleri gerektiğine dikkat çekmektedir. Ne yazık ki günümüzde adeta evrak kontrolüne evrilen okul denetiminin dört yılda bir dahi yapılamadığı söylenebilir. Bir başka önemli nokta da müfettiş atamalarındaki eğitim fakültesi mezunu olmayan kişilerin de atanabilmesi hususudur. Eğitimci olmayan müfettişlerin yapacakları incelemelerde eğitim kurumlarının kendine has inceliklerini, önemli yönlerini gözden kaçırmaları oldukça olasıdır. Ayrıca Bakanlık merkezindeki müfettiş sayısının inceleme ve soruşturma faaliyetlerine yeterli olmadığından, valilikler, eğitim kurumlarındaki soruşturmanın yürütülmesi için okul müdürlerini ya da diğer eğitim yöneticilerini muhakkak olarak görevlendirmektedir, bu durumda teknik bilgi gerektiren inceleme ya da soruşturma hakkında yeterli bilgiye sahip olmayan yöneticilerin aldığı yanlış kararlar doğrultusunda; öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin motivasyonunun, işe bağlılıklarının olumsuz etkilenmesi bunun sonucunda da okul iklimindeki bozulmalar ortaya çıkabilecektir. Bu noktadan hareketle, özellikle okul müdürlerinin ders denetimi konusunda hizmet içi nitelikli eğitimler alması ve ders denetimi ile ilgili objektif bilimsel değerlendirme kriterlerinin oluşturulması yönünde çalışmalar yapılması önerilmektedir (Badavan, 2016).

Müfettişlik uzmanlık gerektiren bir kariyer mesleğidir. Müfettişlerin bilgi ve beceri düzeyi teftiş sürecinin etkililiğindeki en önemli unsurdur. Bu sebeple şube müdürleri ya da farklı alanların uzmanlarının eğitim müfettişi olarak atanmaları uygun değildir (Aydın, 2018). Üniversitelerin '*Eğitim Yönetimi ve Teftişi*' alanında lisans ve lisansüstü programlarından mezun olmuş kişiler arasından eğitim müfettişlerin objektif olarak seçilip yetiştirileceği ve istihdam edileceği bir model geliştirilmelidir.

Etkili ve nitelikli bir eğitim sistemi için, teftiş sistemi bakanlık merkez ve iller düzeyinde yeniden gözden geçirilmelidir. Merkezi denetim biriminin sayısal yetersizliği düşünülerek eğitim kurumlarının özdenetim süreçlerinin daha fonksiyonel hale gelmesi sağlanmalıdır. Eğitim kurumlarının öğretmenlere, öğrencilere, velilere tüm paydaşlara karşı saydam ve hesap verebilir bir hale getirilmesi önerilebilir.

Kaynaklar

- Akbaba Altun, S., & Memişoğlu, S. P. (2008). Performans değerlendirmesine ilişkin öğretmen, yönetici ve müfettiş görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2008(53), 7-24.
- Akşit, F. (2006). Performans değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşleri: Bigadiç ilköğretim öğretmenleri örneği. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 76-101.
- Altun, M., Şanlı, Ö. & Tan, Ç. (2015). Maarif müfettişlerin, okul müdürlerinin denetmenlik görevleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3):79-96.
- Aslanargun, E., & Tarku, E. (2014). Öğretmenlerin mesleki denetim ve rehberlik konusunda müfettişlerden beklentileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 20(3), 281-306.
- Aydın, İ. (2018). "Okullarda Denetim İçin 9 Neden". 16.05.2018 tarihinde <http://www.temsen.org.tr> adresinden erişilmiştir.
- Badavan, Y. (2016). Türkiye’de ve seçilmiş bazı ülkelerde ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında denetim: Karşılaştırmalı bir çalışma. VIII. Uluslararası Eğitim Denetimi Kongresi. Bildiri kitapları içinde s, 163-178.
- Beycioğlu, K., & Dönmez, B. (2009). Rethinking educational supervision. *Inonu University Journal of the Faculty of Education (INUJFE)*, 10(2).
- Bilir, M. (2014). *Türkiye’de eğitim denetiminin tarihsel gelişimi ve son yapılan düzenlemeler*. Geçmişten Geleceğe Eğitim Denetimi ve Müfettişlik Paneli Bildiri Kitabı (s. 40-65). Ankara: Bilkent Üniversitesi.
- Bose, R. P. J. C. (2018). *Text and document analytics: An introduction*. Springer International Publishing.
- Bursalıoğlu, Z. (2011). *Eğitim yönetiminde yeni yapı ve davranış* (16. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Buluç, B. (1997). Türk eğitim sisteminde teftiş ve denetim alt sisteminin gelişim süreci. *Bilgi Çağında Eğitim Dergisi*, 1(4).
- Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018) Kararname Numarası:1, Yayımlandığı Resmî Gazetenin Tarihi – Sayısı: 10/7/2018 – 30474 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.1.pdf>
- Çiçek Sağlam, A. Ç., & Aydoğmuş, M. (2016). Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin eğitim sistemlerinin denetim yapıları karşılaştırıldığında Türkiye eğitim sisteminin denetimi ne durumdadır? *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 17-38.
- Demirkasımoğlu, N. (2011). Türk Eğitim Sistemi’nde bir alt sistem olan denetim sisteminin seçilmiş bazı ülkelerin denetim sistemleri ile karşılaştırılması. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(2), 23-48.
- Konan, N., Aslan, M., Bozanoğlu, B., Çetin, R. B. (2016a). Ders denetimlerinin okul müdürlerince yapılmasına ilişkin maarif müfettişi görüşleri. VIII. Uluslararası Eğitim Denetimi Kongresi. Bildiri kitapları içinde s, 30-45.
- Konan, N., Aslan, M., Bozanoğlu, B., Çetin, R. B. (2016b). Ders denetimi görevinin okul müdürlerine verilmesine ilişkin okul müdürü ve öğretmen görüşleri. VIII. Uluslararası Eğitim Denetimi Kongresi. Bildiri kitapları içinde s, 46-62.

- Karakaya, N. (2002). Bakanlık ve ilköğretim teftiş sisteminin birleştirilmesi hakkında yeni eğitim teftişi modeli. *TSA Dergisi*, 6(2), 61-68.
- Kayıkçı, K., & Kuralay, M.E. (2011). *Eğitim müfettişlerinin ilköğretim okullarında rehberlik ve işbaşında yetiştirme çalışmalarının değerlendirilmesi: Bir durum çalışması*. III. Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi, 22-24 Haziran 2011 (415-432). Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve TEM-SEN.
- Kılıç, Y. (2013). *İlköğretim okullarındaki yönetici ve öğretmenleri eğitsel denetim ve örgüt iklimine ilişkin algılarının değerlendirilmesi (Batman ili örneği)*. https://www.academia.edu/signup?a_id=48625510 adresinden erişilmiştir.
- Korkmaz, M., & Özdoğan, O. (2005). İlköğretim müfettişlerinin rehberlik görevlerini gerçekleştirme düzeyleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4) 431-443. <http://www.tebd.gazi.edu.tr/index.php/tebd/article/view/331/313> adresinden erişilmiştir.
- Kurum, G., & Çınkır, Ş. (2017). Cehennemde evlilik: Türkiye’de eğitim denetiminin birleştirilmesi üzerine Maarif Müfettişlerinin görüşleri. *EĞİTİM VE BİLİM*, 42(192).
- Manning, C. D., Raghavan, P., & Schütze, H. (2008). *Introduction to information retrieval*. Cambridge University Press.
- Memduhoğlu, H. B. (2012). Öğretmen, yönetici, denetmen ve öğretim üyelerinin görüşlerine göre Türkiye’de eğitim denetimi sorunsalı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 135-156.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Teftiş Kurulu Yönetmeliği. (2017). Resmi Gazete Tarihi: 20.08.2017
Resmî Gazete Sayısı: 30160 <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=23861&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Milli Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunu (2011). T. C. Resmi Gazete, 28054, 14.09.2011. 15.05.2018 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm> adresinden erişilmiştir.
- Milli Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 6528 sayılı Kanun (2014). T. C. Resmi Gazete, 28941, 14.03.2014. 15.05.2018 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140314-1.htm> adresinden erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) (2016a). Teftiş ve denetimde köklü değişiklik. <http://www.meb.gov.tr/teftis-ve-denetimde-koklu-degisiklik/haber/12550/tr> adresinden erişildi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2016b). *Rehberlik ve Denetim Başkanlığı. İlkokul / Ortaokul Rehberlik ve Denetim Rehberi*. <http://tkb.meb.gov.tr/www/yayinlarimiz/icerik/13/2016> adresinden erişildi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2016c). *Rehberlik Ve Denetim Başkanlığı ile Maarif Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği*. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/maarifmuf_0/yonetmelik.pdf adresinden erişildi.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2016d). Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun No. 6764. Resmi Gazete, Sayı: 29913.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (MEB). (2017). Teftiş Kurulu Yönetmeliği. Resmi Gazete Sayı: 30160. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=23861&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı. (2022). Türk eğitim sisteminde teftişin tarihsel gelişimi. <http://tkb.meb.gov.tr/www/turk-egitim-sisteminde-teftisin-tarihsel-gelisimi/icerik/9> adresinden erişilmiştir.
- Öncü Yöneticiler (2016). Milli Eğitim Bakanlığının Denetim Örgütlenmesinde Yapılan Güncel değişikliklere İlişkin Görüşler Politika Notları (2). 16.05.2018 tarihinde

http://www.oncuyoneticiler.com/wp-content/uploads/2016/12/Politika_Notlari_2_MEB_Denetim_Sistemi.pdf

- Özdemir, T.Y., Ozan, M., & Akgün, M. (2011). *Denetlenenlerin rehberlik / teftiş sürecinde memnun oldukları / olmadıkları hususlar*. III. Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi, 22-24 Haziran 2011 (ss. 506-518). Mersin: Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve TEM-SEN.
- Özen, F., & Hendekçi, E. A. (2016). Türkiye’de eğitim denetimi alanında 2005–2015 yılları arasında yayımlanan makale ve tezlerin betimsel analizi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(11), 619-650.
- Tonbul, Y., & Baysülen, E. (2017). Ders denetimi ile ilgili yönetmelik değişikliğinin maarif müfettişlerinin, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Elementary Education Online*, 16(1): 299-311. <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden erişilmiştir.
- Uluğ, F. (2012). Eğitim denetiminde yapısal dönüşüm ve bütünlük arayışı. *TEMSEN* içinde (s. 11-15). 16.05.2018 tarihinde <http://www.temsen.org.tr/wp-content/uploads/2013/04/sayi24.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Uluğ, F. (2019). Milli Eğitim Bakanlığı teftiş sisteminin yeniden yapılandırılması. Onikinci Uluslararası Eğitim Denetimi Kongresi - Eğitimde Yönetim ve Denetim: Sistemsel Sorunlar Üzerine Tartışma Oturumu içinde.
- Tütüncü, İ. (2021). Okul müdürlerinin ders denetimi ile ilgili görüşleri. <http://acikerisim.pau.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11499/38554/%c4%b0lker%20T%c3%9cT%c3%9cNC%c3%9c%20Proje.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Yalçınkaya, M. (1990). Türk eğitim sisteminde teftişin bütünleştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*.23(1), 245-266.
- Yeşil, D., & Kış, A. (2015). Okul Müdürlerinin Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*,2(3). <https://www.researchgate.net/publication/284859088> adresinden erişilmiştir.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri (10. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, H. (2014). Tanzimat’tan Günümüze Maarif Müfettişliği İle İlgili Düzenlemeler Bağlamında Etik İlkeler. *Journal of Turkology*, 24(2), 261-284.

Research Article

Türk Eğitim Sisteminde Denetim Sürecinin Yapısal Dönüşümü

Structural Transformation of The Supervision Process in The Turkish Education System

Bahar YAKUT ÖZEK Dr, MEB, Ankara, Türkiye, yakutbah@gmail.com https://orcid.org/0000-0001-7699-8741	Cansu KARACA AKARSU Dr, MEB, Ankara, Türkiye, cansu.karacaakarsu@bahcesehir.k12.tr https://orcid.org/0000-0001-5700-7877
---	--

Extensive Summary

In this section, the purpose, method, findings and results of the research are given.

Purpose Of The Research

In this study, it is aimed to present the current situation by analyzing the structural changes made in the field of educational supervision and to develop suggestions on the criticized issues regarding the changes implemented by legal regulations.

Method

This research, which aims to make suggestions by examining the transformation in the supervision structure of the Turkish Education System in 2011, 2014, 2016, 2017 and 2018, is a qualitative research. The method of the research was designed in the document scanning model, and the collection and analysis of the data was carried out in this context. In the document scanning model, written materials containing information about the subject to be researched are scanned and analyzed (Yıldırım and Şimşek, 2016). In this research, primary sources were tried to be reached, legislation and regulations were analyzed comparatively.

Results

In the post-2010 period, when the structural reforms in education began, structural changes were also made in the field of educational supervision, and the Board of Inspection, which was established in 1922 as an inspection unit, was transformed into the Guidance and Supervision Department in 2011. In addition to the changes made, in 2014, Ministry and Provincial supervisors were gathered in a single pool under the name of Education Inspector, and the teacher supervision role of inspectors was transferred to school administrators. In 2016, the institution took the name of “Inspection Board Presidency” with many changes. In the regulation published in 2017, changes were made regarding the inspector recruitment procedures, exam rules and quotas. In the changes that took place in 2018, various arrangements were made in the title, duty procedures and principles of the units and inspectors to which the Board of Inspectors is affiliated.

Conclusion and Suggestions

The fact that the elements of the audit system have been constantly changing with different legal regulations since 2010, though the debates and objections continue, can be explained by the fact that the changes made to improve the quality of the audit mostly remain at the formal level (Kurum and Çınkır, 2017). According to Aydın (2018), in our country where the inequality of opportunity in education and the difference in the quality of education between schools have deepened as much as a cliff, there are significant differences arising from the qualifications or motivations of teachers even within the same educational institution. In this case, it is difficult to talk about a standard in the quality of education. However, a systematic inspection and the function of the inspectors are very important in the complete

implementation of the standards by each teacher in each school. However, when we look at the nature of the discussions and regulations regarding the inspection system in recent years; It can be interpreted that instead of focusing on increasing the quality of education and training activities, evaluating this situation together with international exam outputs, and how to improve teacher motivation and performance, it should focus on changes in authority and duty areas, inspector status and titles, and the organization of inspectors (MEB, 2016a, 2016b, 2016c , 2016d; MEB, 2017). Inspectors in provincial national education directorates, whose powers were constantly increased by legislation from 2010 to 2016, lost their inspection and investigation functions, which are the most important powers of an inspector, with the enactment of Law No. 6764 enacted in 2016. This situation was only resolved with the legal regulation in 2021. (MEB, 2016a, 2016b, 2016c, 2016d, MEB, 2022). Inspectorship is a profession that requires expertise. The level of knowledge and skill of the inspectors is the most important factor in the effectiveness of the inspection process. For this reason, it is not appropriate to appoint branch managers or experts from different fields as education inspectors (Aydın, 2018). A model should be developed in which education inspectors will be selected, trained and employed objectively among the graduates of undergraduate and graduate programs in the field of 'Educational Administration and Inspection' of universities.